

УДК 316.772.4+323.28

Михальчук Г. О.,
студентка II курсу магістратури
факультету психології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: g.myhalchuk@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СУЧАСНОГО ТЕРОРИЗМУ ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена проблемі взаємозв'язку тероризму та засобів масової інформації. Виявлено залежність терористичних актів від інформаційного висвітлення мас-медіа. Проаналізовано зміни у проведенні терористичних актів залежно від розвитку інформаційних технологій.

Ключові слова: тероризм, медіа-тероризм, ЗМІ, інформаційні ресурси.

The article deals with the problem of the relationship between terrorism and the media. The dependence of the terrorist attacks on the information coverage of the media. Analyzed changes in the terrorist acts carried out depending on the development of information technology.

Key words: terrorism, media terrorism, media, information resources.

Постановка проблеми. Тероризм належить до одного з найнебезпечніших і важко прогнозованих явищ, що виділяється особливою багатоплановістю та динамізмом, а також здатністю адаптовуватись і модернізуватись в сучасних умовах цивілізаційних тенденцій – інформатизації та глобалізації.

Процес розповсюдження страху та відчуття хаосу серед населення, в умовах новітньої інформаційної епохи значною мірою залежить від висвітлення в медіа терористичних загроз та насильницьких актів, внаслідок чого постає реальна небезпека трансформації ЗМІ в реальне знаряддя терористів. Терористи використовують мас-медіа для маніпулювання інформацією у своїх інтересах, розраховуючи на вплив на органи державної влади, які ухвалюють політичні рішення, на формування відповідної громадської думки, а також на залучення до своєї діяльності нових прибічників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми взаємодії ЗМІ та тероризму присвячені праці таких вчених як: О. М. Гриценко [5], М. Маклюєн [7], М. П. Требин [8], В. В. Циганов [9]. У цих працях проаналізовано сутність тероризму і медіа-тероризму та визначено його роль у суспільстві.

Виділення не вирішених раніше частин проблеми. Питання взаємного впливу сучасного тероризму як одного з компонентів інформаційної структури та засобів масової інформації (ЗМІ) потребує подальшої наукової розробки. Незважаючи на те, що дана проблематика є доволі актуальною, залишається відкритим питання пошуку шляхів подолання ризику поширення тероризму в контексті розвитку сучасних медіа.

Мета статті: поглибити уявлення про симбіотичний зв'язок тероризму з інформаційними процесами та про можливості використання терористами сучасних медіа для посилення тиску на різні соціальні групи, а також окреслити можливі шляхи профілактики небажаних медіа-ефектів в контексті антитерористичних зусиль.

Виклад основного матеріалу. Сучасні акції терору розраховані на велику кількість свідків, охоплених страхом та панікою. Тільки за умови поширення акту насильства на якнайбільшу аудиторію, терористи мають можливість отримати результативний засіб для здійснення необхідних політичних змін. Масштабність терористичних акцій змушує людей перебільшувати впливовість терористичних груп та їх значущість, а також позбавляє віри в здатність національних урядів захистити своїх громадян від загрози тероризму [9].

На сьогодні мас-медіа, будучи головним каналом передачі інформації, стають важливим інструментом психологічної дії, потужним джерелом впливу на громадську думку, генератором соціальних установок та настроїв. Зв'язок терористів та ЗМІ називають «медіа-тероризм». Медіа-тероризм – це вплив на свідомість людини завдяки розповсюдженню певної інформації через ЗМІ, як правило, негативної. Така форма впливу використовується для того, аби викликати у людей паніку, страх чи спровокувати їх на певні дії [9].

Преса є одним з найважливіших видів ЗМІ, особливістю якої виступає подача інформації у вигляді друкованого тексту, малюнків, фотографій, схем, графіків, плакатів, та інших зображально-графічних форм, які сприймаються читачем без допомоги яких-небудь додаткових засобів. Причому кожне друковане видання має свою власну цільову аудиторію відповідно до професійного призначення, віку, схильностей, соціального походження та інших соціально-політичних ознак [2]. Можливість швидкого та оглядового ознайомлення з мате-

ріалом, переваги «відкладеного читання» зручність у використанні та зберіганні роблять друковані медіа широко поширеними засобами масової інформації.

Однак зазначимо, що у преси є одна невиважена властивість порівняно з іншими видами ЗМІ – вона поступається в оперативності інформування внаслідок самої технології випуску газет і журналів. Є. Прохоров справедливо вказує на неможливість уникнути розриву в часі між підготовкою номера, його тиражуванням та доставкою до споживача. Проте друковані мас-медіа прагнуть компенсувати це акцентом на аналітику, прогноз чи на сенсаційність подій, що висвітлюються. Прагнення преси до сенсаційності використовувалось терористами ще з ХІХ ст., коли російські анархісти, революціонери з «Народної волі» «пропагандою дією» намагалися донести свої ідеї до якомога більшої аудиторії [2].

Як зазначає в своїй праці «Тероризм і журналістика новин» Дж. Джексон, сучасний терорист розміщує свої політичні маніфести в пресі вже не просто з інформативною метою, але з бажанням публічно сповістити про свої політичні цілі. Крім того, терорист таким чином нав'язує свою етику, чи, щонайменше, ідеологічний еквівалент своїх моральних правил» [10]. Так, наприклад, бойовики «монтанерос» погодилися відпустити захоплених у Буенос-Айресі (Аргентина) в 1975 р. директорів фірми «Мерседес-Бенс», тільки в обмін на публікацію у ряді газет Європи, США та Мексики документу, що викривав «економічний імперіалізм багатонаціональних монополій» [4]. Як приклад використання друкованих мас-медіа також можна навести той факт, що італійські «Червоні бригади» вважали за краще здійснювати напади по суботах, щоб новини про скоєні терористичні акти з'являлися в недільних газетах, які мають найбільшу кількість читачів.

У першій половині ХХ століття до друкованого тексту як носія інформації додається ще й звуковий ряд – радіо. Таким чином, з'являється можливість високої оперативності радіомовлення, передачі інформації одночасно з місця події, чого неможливо досягти в друкованій пресі [4]. 30-і роки минулого століття, коли ера телебачення ще не настала, були часом тотального панування радіомовлення, яке пропонувало своїм слухачам новини, тематичні програми, концерти, трансляції спортивних змагань, свят тощо. Саме у цей період і була наочно продемонстрована вся сила та вплив радіо, коли в жовтні 1938 р. в ефірі американської радіостанції Сі-Бі-Ес (СBS) почалася трансляція радіоспектаклю за мотивами фантастичного роману Г. Уеллса «Війна світів». Актор і режисер О. Уеллс вирішив усучаснити п'єсу, перенести дію в США та стилізувати під прямий репортаж з місця по-

дій. Більша частина населення східних штатів Америки (близько двох мільйонів осіб), на яких транслювалося радіомовлення, повірила в реальну подію та пережила масовий напад панічного страху. Цей ненавмисний випадок штучно створеного жаху став предметом багатьох досліджень та дозволив зробити важливі висновки. Так, С. Кара-Мурза у своїй книзі «Маніпуляція свідомістю» дійшов висновку, що умовою для такого дивного та заразливого навіювання для маси американців була загальна нестійкість емоційної сфери, викликана тривалою економічною кризою (Велика депресія) й тим збудженням, що породили Мюнхенські угоди та очікування війни» [2]. Проте, на наш погляд, у першу чергу потрібно підкреслити не психологічний компонент, а той факт, що таким чином були розкриті потенційні можливості впливу на громадськість засобів масової інформації в цілому та прямого ефіру зокрема.

У західній науковій школі (Г. Вейманн, А. Локер, Б. Накос та ін.) існує думка про наявність прямого зв'язку між тероризмом і засобами масової інформації. Це пояснюється, зокрема, тим, що «у тероризмі насилля не «інструментальне» (як на війні або при політичному вбивстві), а «експресивне», виступає як символ з метою привертання уваги до його виконавців» [3]. П. Вілкінсон дійшов висновку про те, що відносини між тероризмом і мас-медіа необхідно вважати симбіотичними, розуміючи під симбіозом «взаємозалежність різних груп, явищ з неоднаковими зовнішніми характеристиками, але комплементарними зв'язками», він говорить про те, що «сучасні медіа-технології, супутники зв'язку, телебачення мають глибокий вплив на можливість паблісити з боку терористів» [5]. Вчений доводить, що терористи вкрай залежні від інструментарію ЗМІ. З його точки зору, хоча методи тероризму й неефективні в разі повалення уряду та захоплення політичної влади, проте вони виявляються досить успішними під час пропаганди політичних цілей та при загрозі здійснення насильства для широкої аудиторії, особливо у відкритих і плюралістичних суспільствах Заходу. Для реалізації цих цілей необхідний увесь потенціал мас-медіа. Останні, в свою чергу, активно реагують на прояв екстремальних і через це сенсаційних актів насильства, ексклюзивне висвітлення яких означає перемогу в конкурентній боротьбі за привернення уваги аудиторії. У цьому контексті вчений і говорить про симбіотичний (у значенні взаємодоповнюючий та взаємозумовлений) зв'язок феномена тероризму та засобів масової інформації [5].

Можна виокремити певні ознаки, які дозволяють аналізувати феномен тероризму як специфічний процес комунікації. Так, відомим американським політологом Г. Лассуеллом з метою вивчення пропа-

гандистського впливу ЗМІ була запропонована модель комунікативного процесу, кожний компонент якого послужив предметом подальших досліджень: 1) Хто передає повідомлення – комунікатор. 2) Що передається – повідомлення (текст). 3) Як здійснюється передача – канал. 4) Кому спрямоване повідомлення – аудиторія. 5) З яким ефектом – ефективність [8].

Американський дослідник П. Кербер, ґрунтуючись на цій схемі, вивів свою модель аналізу явища, що вивчається нами: «тероризм як символічний акт може бути проаналізований подібно до інших засобів інформації, оскільки він містить усі основні елементи: терорист (комунікатор), передбачуваний реципієнт (аудиторія), акт насильства (як повідомлення), що передбачає наявність жертви, окремої особи або інституту, причому цільова аудиторія не обов'язково є жертвою» [5].

Крім того, підкреслимо, що тероризм як комунікативний акт може бути розглянутий як вид комунікації між терористами та офіційною владою (яка є кінцевим адресатом, оскільки основна мета теракту – дестабілізація політичних інститутів), що використовує каналом передачі «повідомлення» про насильство засоби масової інформації в цілому. Суспільство як проміжний одержувач такого «повідомлення», якому мас-медіа надають додаткового семантичного та емоційного навантаження, виступає як резонансне середовище, що чинить тиск на владу.

За допомогою ефектного документалізму ЗМІ, яке експлуатує шоківі та відверті подробиці насильства, цільова аудиторія ідентифікує себе з жертвами терористичного акту. Ця частина населення є вторинними жертвами або віктимізованою групою – не зазнавши безпосередньої шкоди від теракту, вона є прямим об'єктом залякування, що покликане посіяти паніку та призвести до руйнівних для суспільства хаотичних дій. При цьому переживається сильний нервовий шок, який виникає від усвідомлення того, що будь-хто може стати жертвою незалежно від свого соціального статусу. Такий психологічний стан людини («терористична свідомість») дозволяє легко маніпулювати нею в конкретних цілях – у кризових ситуаціях в суспільстві підвищується схильність особи до навіювання, і відповідно, зростає рівень маніпулятивного впливу на неї [2].

З погляду терористів, висвітлення їхньої діяльності в ЗМІ є значущим критерієм ефективності та успішності терористичної операції. Ш. Шпіро з цього приводу говорить навіть про другорядність елементу насильства в тероризмі порівняно з необхідністю домінування повідомлень про нього в заголовках газет і телевізійних репортажах [5]. Адже без відповідного інформаційного супроводу та впливу на цільо-

ву аудиторію, наслідки терактів, обмежені певним колом безпосередніх жертв, відносно незначні.

Такі можливості мас-медіа, як: здатність доносити інформацію до величезної аудиторії за невеликі проміжки часу, оперативність і масштабність у розповсюдженні будь-яких новин і відомостей, ефективність у створенні необхідного суспільного клімату, їхня дієвість як джерела психологічного впливу сприяють використанню ЗМІ для досягнення мети інформаційно-психологічного забезпечення. Для доступу до них, а також відповідно й до масової аудиторії, терористам досить скоїти злочин, яскравий та драматичний за змістом.

З розвитком інформаційних технологій відбулося збільшення можливостей міжнародного тероризму щодо посилення своєї пропаганди, полегшення та активізація спілкування терористів між собою за допомогою мобільних телефонів та електронної пошти, відкрилися нові можливості для вербування прихильників у соціальних медіа. Інтернет став плацдармом протерористичної ідеологічної боротьби, вираження ідей та поглядів терористів, способом проведення обміну оперативною інформацією між ними. Інтернет активно застосовується терористами для наступних цілей: збір і поширення інформації; спілкування учасників терористичних організацій, обмін досвідом; пропаганда ідей; вербування і навчання нових рекрутів; збір коштів (від пропозицій пожертвувати за допомогою SMS до продажу атрибутики рухів); планування операцій [9].

Значного розмаху набувають дії терористів у просторах соціальних мереж, в яких можна зустріти відео терористів про бойові дії, виготовлення бомб власноруч, розстріли та окремі терористичні акти. Одним із найбільш активних користувачів соціальних мереж є угруповання «Ісламська держава Іраку та Сирії» (ISIS), які здебільшого використовують Facebook та Twitter. Прикладами використання терористичними угрупованнями соціальних мереж є також відео угруповання Аль-Шабаб запланованої атаки на торговий центр Вестгейту у Нейробі 2015 року, ролики угруповання Хамас на Близькому Сході на їх аналогові YouTube – AqsaTube з 2008 року та ін. Дослідники вважають, що причиною активного використання соціальних мереж терористами є: 1) швидкість; 2) масовість поширення; 3) популярність соціальних мереж; 4) зручний інтерфейс; 5) безкоштовність; 6) можливість безпосередньо контактувати зі своєю аудиторією [1].

Активність терористів у сучасних медіа поширюється також на мобільний контент, який дозволяє використовувати засоби радіотехнічної розвідки, радіоелектронної боротьби, супутникові знімки Google Earth, GPS, перехоплювати мобільні повідомлення, відстежувати лю-

дей тощо. Зазначимо, що не лише терористичні угруповання Близького Сходу використовують соціальні мережі та мобільний контент. Так, в ході розвитку воєнних подій на території України терористичні угруповання Сходу в зоні АТО та Криму активно використовують ці сфери.

Терористичні організації розглядають ресурси глобальних ЗМІ як інструмент нанесення збитку своїм противникам. Засоби масової інформації, в такому випадку, посилюють панічні настрої, поширюють страх і створюють несприятливий імідж і непривабливість держави, які проявляються у зниженні рівня інвестицій у країну та туристичного бізнесу [1]. Державі від мас-медіа потрібні розуміння, співпраця, помірність і лояльність у її прагненні знизити небезпеку загрози міжнародного тероризму в суспільстві, заарештувати і покарати винуватців терористичних актів. Таким чином, особливостями контртерористичної діяльності держав та світової спільноти є ряд вимог державних структур до ЗМІ: 1) розділяти позицію держави в питаннях, що стосуються підстав та напрямів антитерористичних заходів; 2) підтримувати дії державних органів і служб та державні рішення в умовах проведення секретних операцій; 3) не перешкоджати поширенню офіційної інформації, необхідної для забезпечення успіху контртерористичних дій, або, принаймні, подавати їх у позитивному ключі (наприклад, пояснення того, чому держава схильється до ведення переговорів з тероризмом, а не однозначно приймає всі умови терористів); 4) створювати привабливий імідж державних органів, служб та відомств, в тому числі через поширення ексклюзивних інтерв'ю аналітичних матеріалів тощо; 5) в ряді екстрених випадків у рамках співпраці поширювати у своїх виданнях або програмах матеріали для нейтралізації безпосередньої загрози тероризму; 6) уникати використання в репортажах виразів і фраз, здатних підбурювати терористів і спричинити ескалацію конфлікту [6].

Представники засобів масової інформації, у відповідь на звинувачення з боку держави про пособництво подібним чином терористам і полегшенні їх завдань, захищають сферу своєї діяльності, стверджуючи, що висвітлення захоплень заручників не несе небезпеку для життя заручників, а навпаки має на меті забезпечити їх захист, оскільки терористи не будуть шкодити тим, хто приносить їм очевидну користь і забезпечує реалізацію їхніх цілей – домогтися «паблісіті» [4].

Подібне протиріччя в роботі ЗМІ та спецслужб Дженніфер Дж. Хоккінг пропонує вирішити за допомогою встановлення прямих особистих контактів між офіційними представниками військових відомств і відповідальними керівниками засобів масової інформації для

координації спільних дій і зусиль, а також шляхом часткового дозволу доступу до секретної інформації обраному числу журналістів та представників ЗМІ [10]. На думку більшості експертів, реальним інструментом підвищення рівня компетентності та відповідальності ЗМІ може стати розширення їх контактів з правоохоронними органами. Форми таких контактів можуть бути різними: ознайомлювальні курси для медійного сектора, що висвітлює проблеми тероризму та екстремізму, спільні навчальні збори, конференції, взаємні стажування журналістів і співробітників PR-структур органів правопорядку [10].

Добре розроблений план взаємодії правоохоронних структур з медіа-спільнотою дозволить надавати допомогу оперативним службам у використанні можливостей ЗМІ для встановлення відкритих контактів з громадськістю з метою розшуку осіб, включених до терористичної діяльності. Подібний підхід дозволить організувати телефонні «гарячі лінії», зворотний зв'язок через Інтернет, участь на ТБ і радіопередачах. Дії в сфері інформаційної участі правоохоронних структур дозволять змінити розстановку акцентів в переданні інформації ЗМІ, зміцнити в суспільній свідомості уявлення про те, що протидіяти проявам насильства повинні не тільки органи правопорядку, але й суспільство.

Висновки. Отже, основною рисою медіа-терористичного маніпулювання індивідуальною та масовою свідомістю виступає дезінформація як формування та масове розповсюдження через різні сучасні канали масової комунікації неправдивої, викривленої або тенденційно підібраної інформації для впливу на оцінки, наміри та орієнтацію населення, політичних лідерів та керівників. Відповідно, акцентуючи увагу на проблемі легалізації дій терористів, зауважимо, що завдяки засобам масової інформації тероризм перетворюється зі звичайного злочину на політичний конфлікт, що істотно ускладнює пошук ефективних шляхів його розв'язання. Через проєкцію терористичної діяльності в політичну площину терористи отримують можливість самостійно розміщувати акценти в порядку денному сучасної світової політики. Таким чином, ЗМІ саме як «четверта влада» в суспільстві набувають додаткової привабливості для терористів.

Симбіоз тероризму та ЗМІ створює додаткові ризики та ускладнює роботу спеціальних антитерористичних підрозділів та служб. Відповідно, співпраця державних інституцій зі ЗМІ, налагодження діалогу, вироблення спільних планів дій, етичних настанов, що стосуються висвітлення подібної проблематики в ЗМІ є необхідною умовою для ефективної протидії тероризму та профілактики поширення у суспільстві деструктивних настроїв та соціально небезпечних ідей.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні віктимізації населення в результаті контактів з повідомленнями про терористичні акти та її профілактиці.

Список використаних джерел

1. Беглова Н. С. Терроризм: поиск решения проблемы / Н. С. Беглова // США: экономика, политика, идеология. – 1991. – № 1. – С. 27–41.
2. Біленчук П. Д. Засоби масової інформації і тероризм: віхи історії / П. Д. Біленчук, М. В. Козир, Ю. В. Стеценко. – 2003. – № 2 (4). – С. 21–29.
3. Боротьба з тероризмом / В. А. Ліпкан, Д. Й. Никифорчук, М. М. Руденко. – К.: Знання України, 2002. – 254 с.
4. Вознюк В. С. Міжнародний тероризм в сучасних глобалізаційних стратегіях: автореф. дис. канд. політ. наук: 23.00.04 / В. С. Вознюк; НАН України, Інститут світової економіки і міжнародних відносин. – К., 2005. – 16 с.
5. Грищенко О. М. Мас-медіа у відкритому інформаційному суспільстві й гуманістичні цінності: монографія / О. М. Грищенко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002. – 204 с.
6. Демиденко В. Е. Попередження і боротьба з тероризмом: можливості чинного законодавства України. Тероризм і боротьба з ним / В. Е. Давиденко // Міжвідомчий науковий збірник. – 2000. – С. 396–398.
7. Маклюен М. Понимание медиа: внешние расширения человека / М. Маклюен; [пер. с англ. В. Николаева]. – М.: Жуковский: «КАНОН-пресс-Ц», «Кучково поле», 2003. – 464 с.
8. Требин М. П. Терроризм в XXI веке: учеб. пособие / М. П. Требин. – Мн.: Харвест, 2003. – 816 с.
9. Цыганов В. В. Медиа-терроризм: терроризм и средства массовой информации: учеб. пособие / В. В. Цыганов. – К.: Ника-Центр, 2004. – 124 с.
10. Martin L. John The Media's Role in International Terrorism [Electronic resource] / L. Martin. – URL: <http://pegasus.cc.ucf.edu/~surette/mediasrole.html>.

References transliterated

1. Beglova N. S. Terrorism: poisk reshenija problemy / N. S. Beglova // SShA: je-konomika, politika, ideologija. – 1991. – № 1. – S. 27–41.
2. Bilenchuk P. D. Zasoby masovoi' informacii' i teroryzm: vihy istorii' / P. D. Bilenchuk, M. V. Kozyr, Ju. V. Stecenko. – 2003. – № 2 (4). – S. 21–29.
3. Borot'ba z teroryzmozom / V. A. Lipkan, D. J. Nykyforchuk, M. M. Rudenko. – K.: Znannja Ukrai'ny, 2002. – 254 s.
4. Voznjuk V. S. Mizhnarodnyj teroryzm v suchasnyh globalizacijnyh strategijah: avtoref. dys. kand. polit. nauk: 23.00.04 / V. S. Voznjuk; NAN Ukrai'ny, Instytut svitovoi' ekonomiky i mizhnarodnyh vidnosyn. – K., 2005. – 16 s.
5. Gryshhenko O. M. Mas-media u vidkrytomu informacijnomu suspil'stvi j gumanistychni cinnosti: monografija / O. M. Gryshhenko. – K.: VPC «Kyi'vs'kyj univer-sytet», 2002. – 204 s.
6. Demydenko V. E. Poperedzhennja i borot'ba z teroryzmozom: mozhlyvosti chynno-go zakonodavstva Ukrai'ny. Teroryzm i borot'ba z nym / V. E. Davydenko // Mizhvi-domchij naukovyj zbirnyk. – 2000. – S. 396–398.

7. Makl'juen M. Ponimanie media: vneshnie rasshirenija cheloveka / M. Makl'juen ; [per. s angl. V. Nikolaeva]. – M. : Zhukovskij : «KANON-press-C», «Kuchkovo pole», 2003. – 464 s.
8. Trebin M. P. Terrorizm v XXI veke : ucheb. posobie / M. P. Trebin. – Mn. : Harvest, 2003. – 816 s.
9. Cyganov V. V. Media-terrorizm: terrorizm i sredstva massovoj informacii : ucheb. posobie / V. V. Cyganov. – K. : Nika-Centr, 2004. – 124 s.
10. Martin L. John The Media's Role in International Terrorism [Electronic resource] / L. Martin. – URL: <http://pegasus.cc.ucf.edu/~surette/mediasrole.html>.

Abstract

Mykhalchuk H. O.,
2 year student of MSc.

FEATURES OF THE RELATIONSHIP BETWEEN MODERN TERRORISM AND THE MEDIA: THEORETICAL ASPECTS

Terrorism belongs to one of the most dangerous and unpredictable events. Terrorism as diverse and dynamic phenomenon can adapt to modern conditions of civilization trends. The aim of the article is to deepen an idea about symbiotic connection of terrorism with informative processes and about possibilities of the use of modern medias terrorists for strengthening of pressure on different task forces, and also to outline the possible ways of prophylaxis of undesirable medias-effects in the context of counterterrorist efforts.

Today the mass-media as the main channel of information transfer become the important instrument of psychological action, powerful source of affecting public opinion and generator of social attitudes and moods. Relations between terrorism and mass-media are symbiotic. Terrorists dependent upon a tool of the media, because they use it. At present, the main media channels that use terrorists is the Internet, TV, mobile content, less newspapers and radio. The media reacts actively on the extreme and sensational acts of violence, because exclusive illumination of that means victory in competitive activity for bringing in of attention of audience.

Symbiosis of terrorism and the media creates additional risks and complicates work of the special counterterrorist subdivisions and services. Accordingly, collaboration of the government and the media, adjusting of dialogue, making of general plans of actions it is a necessary condition for effective counteraction to terrorism and prophylaxis of distribution of destructive moods and socially dangerous ideas in society.